

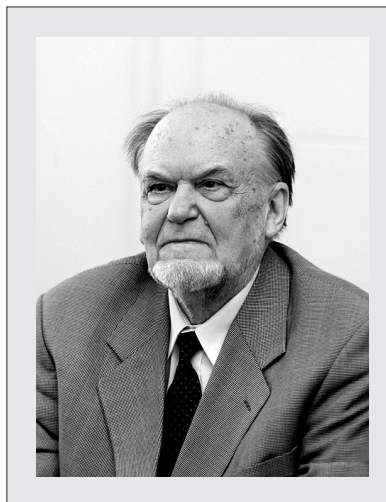
IN MEMORIAM

doi: 10.15388/Baltistica.51.1.2281

VINCENTAS DROTVINAS
(1929 07 10–2015 07 12)

2015 metų vasara buvo ypač skaudi. Nusiuntusi žinutę profesorei Evaldai Jakaitienei apie Vincento Drotvino mirtį, iš karto iš jos gavau kitą: „Netekome ir Vinco Urbučio“. Iš pradžių buvo sunku suvokti, paskui atėjo praradimo jausmas. Nė vienas man nedėstė, bet abu puikiai pažinojau, pirmiausia iš straipsnių apie Mažosios Lietuvos rankraštinius žodynus. Apie abu esu šnekėjusi ir su savo mokslinio kelio vadovais: profesore Evalda Jakaitiene, galima sakyti, perdavusia man leksikografijos kursą Vilniaus universitete, ir profesoriumi Giedriumi Subačiumi, puikiai vadovavusiu mano disertacijai iš antrojo spausdinto Mažosios Lietuvos žodyno. Nesu „tiesioginė“ Profesoriaus Vincento Drotvino mokinė, kita vertus, galiu vadintis, nors dar ir nedrąsiai, jo darbų tęsėja. Jaučiu pareigą jį prisiminti. Bet gal kiek kitaip, per savo gyvenimo ir veiklos gretinimą.

Pirmiausia Profesorių atsimenu iš leksikografų konferencijų ir bendrų kelionių į Karaliaučių. Neslėpsiu, buvau prisiklausiusi gandų apie rūstųjį ir griežtąjį Profesorių, o ir per konferencijas Profesoriaus žvilgsnis būdavo toks gana skvarbus ir šaltas, atrodė, kad ir nelabai

mėgdavo diskutuoti – į visus klausimus atsakydavo trumpai tarsi viskas ir taip būtų aišku. Dabar tik supratau, kad paprasčiausiai jis buvo reiklus pedagogas, o pedagogai turi savybę būti reiklūs tiek mokiniams, tiek sau. Paskutinis Profesoriaus man pasakytas Žodis, išgirstas per 2014 metų rudenį Lietuvos edukologijos universiteto Litanistikos fakultete vykusią konferenciją, buvo palinkėjimas nuosekliai ištirti Kristijono Gotlybo Milkaus žodyną ir jį publikuoti. Didžioji

dalis darbų jau yra atlikta. Bėlieka rasti laiko juos pabaigti.

Visiškai kitoks Profesorius pasirodydavo per keliones į Mažąją Lietuvą ar Lietuvos mokyklas. Visada paslaugus, su šypsena, neieškantis žodžio kišenėje, šmaikštus. Nežinau, kuris vaizdinys dabar ryškesnis: „Rūsčiojo“ ar „Šmaikščiojo“. Turbūt pirmasis.

Dar vienas bendras mūsų sąlytis su Profesoriumi yra pedagoginė veikla. Profesorius daugiau nei 50 metų dėstė leksikologijos ir leksikografijos kursus Lietuvos edukologijos universitete. Man pasisekė, kad jau keletą metų dėstau lietuvių leksikografijos kursus tiek Vilniaus universiteto bakalaurantams, tiek magistrantams. Esu įsitikinusi, kad leksikografija yra mokslas, ugdantis labai įvairius įgūdžius, o pirmiausia padedantis įtvirtinti leksikologijos ir leksinės semantikos žinias. Nuo pradžios iki galo perskaitytos Profesoriaus metodinės knygelės „Pagrindinės leksikologijos sąvokos“ (1986), „Lietuvių kalbos leksika ir frazeologija“ (1987), „Leksikologijos užduotys“ (2002). Galima netgi pasakyti, kad pastaroji turbūt buvo viena iš priešasčių pačiai parengti ne teorinio (šią vietą jau užima puiki Evaldos Jakaitienės monografija „Leksikografija“, 2005), o praktinio pobūdžio mokomąją knygą apie lietuvių leksikografiją, kurioje būtų daug užduočių ir klausimų. Tik per užduotis galima išaiškinti gana sudėtingus leksikografijos dalykus: apibrėžčių tipus, metakalbą, semantizaciją, reikšmių filiaciją ir pan., o svarbiausia – sudominti

studentus iš tikrųjų nelengvu leksikografų darbu.

Labiausiai likimas mus suartino kaip leksikografijos istorijos tyrėjus. Tik Profesoriaus dėka dabar turime rankraštinių XVII–XVIII a. Mažosios Lietuvos žodynų faksimiles ir perrašus, dviejų iš jų ir ypač naudingus žodžių indeksus: tai rankraštiniai XVII a. pabaigos vokiečių–lietuvių kalbų žodynai „Lexicon Lithuanicum“ (1987) ir „Clavis Germanico-Lithvana“ (1995 ir 1997) bei XVIII a. Jokūbo Brodovskio žodyno vokiečių–lietuvių kalbų dalis (2009). Šie žodynai tikrai liks Mažosios Lietuvos kalbos ir kultūros tyrėjų pagrindinėmis knygomis. Verta paminėti, kad visuose moksliniuose žodynuose leidimuose, įvadiniuose straipsniuose, yra pateikta vertingų duomenų apie kultūrinės žodynų atsiradimo aplinkybes, rankraščių reikšmę tolesnei leksikografijos istorijai, leksikografinius metodus, sąsajas su šaltiniais, leksikos pobūdį. Nemažai pasimokyta ir iš Profesoriaus straipsnių apie pačius leksikografus – Vilhelmą Frydrichą Haką, Frydrichą Pretorijų, Pilypą Ruigį, Johanną Richterį, Jokūbą Brodovskį, apie jų, arba jiems priskiriamus, žodynus bei šių sąsajas su šaltiniais: Biblijos dalimis, konkordancijomis, vokiečių–lotynų kalbų leksikografija. Atliekant tyrimus Vokietijoje teko prisėsti ir prie Drotvino vokiečių kalba parašytų apibendrinamųjų straipsnių apie lietuvių–vokiečių kalbų ir vokiečių–lietuvių kalbų žodynų istoriją. Skaitant visus šiuos straipsnius, matyti, kaip jis užsidegęs ieškojo

archyvinių duomenų, įrodančių sąsajas su žodynais ar kitais šaltiniais, kaip jam svarbu buvo suprasti žodyno sudarymo meną, atskleisti, kitiems gali atrodyti, net ir menkas detales, pateikti daug pavzdžių, galbūt toliau tirsiantiems.

Profesorius buvo tikrąja to žodžio prasme švietėjas. Iš ilgesnių ar trumpesnių, mokslinių ar populiarinamųjų stiliumi parašytų straipsnių galima matyti, kiek jam buvo svarbus kalbos tyrėjo ir normintojo; gramatiko, tarmėtyrininko, žodynininko, darbas. Užtenka prisiminti dar studijų metais skaitytas jo parengtas knygeles: kartu su Vladu Grinaveckiu parašytą „Kalbininkas Kazimieras Jau-nius“ (1970) bei „Augustas Šleicheris lituanistas“ (1979). Sudomino ir jo anotacijos ar recenzijos apie leksikologijos ir kalbos istorijai svarbius darbus: Jono Palionio „Lietuvių literatūrinės kalbos istoriją“, Algirdo Sabaliausko „Lietuvių kalbos tyrinėjimo istoriją“, Jono Klimavičiaus terminologijos darbus. Profesoriumi rūpėjo žodynų kokybės klausimai. Teko pasiskaityti jo recenzijų apie „Lietuvių kalbos žodyno“ tomus, „Dabartinės lietuvių kalbos žodyno“ leidimus, taip pat apie Antano Lyberio „Lietuvių kalbos sinonimų žodyną“, Jono Paulausko „Lietuvių kalbos frazeologijos žodyną“, senųjų žodynų publikacijas. Galiu pasidžiaugti, kad ir kritinis mano parengtas Frydricho Vilhelmo Hako žodyno leidimas, išėjęs 2012 metais, taip pat buvo įvertintas recenzija.

Kažkaip simbolišku laikau Profesoriaus parengtą darbą – dokumentinį

Mykolo Merlino traktato „Principium primarium in lingua Lithvanica“ leidimą, išėjusį kartu su studija (2009). Kas, jei ne leksikologas, sugebės įtikinamai aprašyti XVIII a. pradžioje vykusią kalbinę diskusiją: kokiais žodžiais reikia kalbėti su žmonėmis, kada vartoti savus ar svetimus, ar kurtis naujadarų ar realijas aiškinti perifrastiniu būdu, kokia yra patarlių ir priežodžių vertė ir pan.

Daug populiarinamųjų Profesoriaus straipsnelių pasklido po pedagoginę spaudą bei mokslo žurnalus. Visų neišvardysi. Mėgta rašyti apie lietuvių kalbininkus ir kultūros veikėjus: Simoną Daukantą, Joną Jablonskį, Antaną ir Joną Juškas, Bronių Kalinauską, Frydrichą Kuršaitį, Antaną Salį, Andrių Morškų Ugianskį ir kt. Dalis publikacijų atsiradusios kokių nors jubiliejų proga: apie Gertrudą Bense, Vladą Grinaveckį, Kazimierą Kuzavinį, Antaną Pakerį. Netgi parengtos kai kurių kalbininkų bibliografijos. Tai rodo Profesoriaus atidumą žmogui kaip asmenybei ir jo veiklai. Tikrai ne kiekvienas spėjame ką nors apie kitus brūkštelėti.

Profesoriumi rūpėjo žodžių kilmė, istorija, vartoseną. Jis pateikė duomenų apie žodžių *dramblys*, *grašis*, *tauta*, *tėviškė*, *kunigas*, *laikraštis*, *žodynas* reikšmes, sinonimus, fiksaciją, rašė apie sudurtinius žodžius, tarptautinių žodžių vartoseną, kalbotyros ir religijos terminus, žargonizmus, daug dėmesio skyrė frazeologijai ir jos kilmei (prisiminkim jo straipsnelius apie *dinderį mušti*, *balta varna*, *juoda avis* ir kt.). O kiek dar studentų

darbams iš leksikologijos, leksikografijos istorijos vadovauta! Belieka tik vyti.

Dabar jau turime išleistą Profesoriaus darbų bibliografijos rodyklę (2016, sudarė Stasys Keinys ir Sonata Vaičiakauskienė). Iš Stasio Keinio pratarmės išskaičiau, kad Vincentas Drotvinas daug laiko paaukėjo administraciniam darbui: buvo prorektoriumi, dekanu, katedros vedėju, kūrė lituanistikos programas,

prisidėjo prie jaunųjų filologų organizacinės veiklos. Ir pavydu, ir gaila.

Gal tas administracinis darbas surijo per daug ir taip brangaus Profesoriaus laiko. Praradome tikrą pedagogą. Ramina tikėjimas, kad jo darbus įprasmins išaugintos mokinių kartos.

Vilma ZUBAITIENĖ
[*vilma.zubaitiene@takas.lt*]